

Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Sosyal Medya Farkındalığının Belirlenmesi

Determining Nursing Students' Perceptions of Gender and Awareness of Social Media

Reyyan GÜREL^{*1}, Cansu AKDAĞ TOPAL², Tuğçe UÇGUN²

¹TC Sağlık Bakanlığı, Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

²Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye

Özet

Amaç: Çalışma, hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları ile sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu tanımlayıcı tipteki çalışmanın örneklemini, Mart 2024-Nisan 2024 tarihleri arasında devlet veya vakıf üniversitelerinde öğrenim gören 366 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, çevrimiçi oluşturulan “Sosyo-demografik Bilgi Formu”, “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ve “Görünümle İlişkili Sosyal Medya Bilinç Ölçeği” kullanılarak, kartopu örnekleme yöntemi ile toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,27'dir. Öğrencilerin %89,1'inin kadın, %37,4'ünün üçüncü sınıfta öğrenim gördüğü, %70,2'sinin en uzun süre yaşadığı yerin şehir merkezi olduğu, %48,6'sının annesinin ve %59,3'ünün babasının üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” toplam puan ortalaması 109,20±13,87 ve “Görünümle İlişkili Sosyal Medya Bilinç Ölçeği” toplam puan ortalamasının 45,90±15,35 olduğu bulunmuştur. Araştırmada kadın, üniversite 4. sınıfta öğrenim gören, annesi üniversite mezunu olan ve toplumsal cinsiyet/cinsel sağlık konularında herhangi bir eğitim alan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeylerinin kız öğrencilere göre daha olumlu saptanmıştır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları ile sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

*Yazışma Adresi: Reyyan Gürel, TC Sağlık Bakanlığı, Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

E-posta adresi: reyyan_guney@hotmail.com

Gönderim Tarihi: 21 Şubat 2025. Kabul Tarihi: 20 Mayıs 2025.

Yazar sırasına göre ORCID: 0000-0003-1217-1002; 0000-0002-1851-1728; 0000-0002-6966-6287

Sonuç: Araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının olumlu ve sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeylerinin iyi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: cinsiyet rolü, sosyal medya, hemşirelik öğrencileri

Abstract:

Objective: The study was conducted to investigate the relationship between nursing students' perceptions of gender and their level of awareness of their appearance on social media.

Material and Method: The sample for this descriptive study consisted of 366 nursing students enrolled in public and foundation universities between March and April 2024. The data were collected using a snowball sampling method, with participants completing the online 'Socio-demographic Information Form,' 'Gender Perception Scale,' and 'Appearance-Related Social Media Awareness Scale.'

Results: The average age of the students participating in the study was 21.27 years. It was found that 89.1% of the students were female, 37.4% were in their third year, and 70.2% had lived in the city center for the longest period. Additionally, 48.6% of their mothers and 59.3% of their fathers were university graduates. The mean total score on the 'Gender Perception Scale' was 109.20 ± 13.87 , while the mean total score on the 'Appearance-Related Social Media Awareness Scale' was 45.90 ± 15.35 . The study revealed that female students, students in their fourth year, those whose mothers were university graduates, and those who had received education on gender/sexual health issues exhibited more positive gender perceptions. Furthermore, male students demonstrated a more positive awareness of their appearance on social media compared to female students. No significant relationship was found between students' gender perceptions and their level of awareness regarding their appearance on social media.

Conclusion: The study revealed that the participants had positive gender perceptions and demonstrated a strong awareness of their appearance on social media.

Keywords: sex role, social media, nursing students.

1. Giriş

Cinsiyet, bireyin doğuştan var olan, kadın veya erkek olarak sahip olduğu genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikler olarak tanımlanırken; toplumsal cinsiyet (TC), toplum tarafından biyolojik cinsiyet ile ilişkilendirilerek, toplumun kadın ve erkeğe yüklediği roller, her iki cinsiyetin de kültürel olarak taşıdığı anlamlar ve toplumsal beklentiler olarak ifade edilmektedir (Akın ve Özpınar, 2018). Bir başka tanımlamada ise TC “cinsiyeti olan bir bedene zorla kabul ettirilmek istenen bir toplumsal kategori” olduğu belirtilmektedir (Scott, 2007). TC kadınların, erkeklerin, kız ve erkek çocukların sosyal olarak inşa edilen özellikleri olarak da nitelendirilirken (World Health Organization, 2024); TC algısı yaş, cinsiyet, eğitim ve istihdam gibi demografik değişkenlerle ilişkili olduğu (Callaghan, 2021), özellikle yaşam dönemlerinin bu ilişkiyi etkilediği (Charles, Charton, ve Baslyk, 2017), eğitim durumunun da bu ilişki ile bağlantılı olduğu bildirilmektedir (Aydemir, Öz, ve Erdamar, 2022).

Bireylerin TC rollerini ve kimliklerini, anlama ve yorumlama biçimi olarak tanımlanan TC algısı, dijital çağda giderek daha çok gündeme gelmiştir. Günümüz toplumunda sosyal medyanın yaygın bir iletişim aracı olarak kullanılması, TC normlarını şekillendirmeye etki etmekte (Santonniccolo, Trombetta, Paradiso, ve Rollè, 2023) ve teknoloji kullanımı ile TC algısı arasında bir ilişki olduğu ortaya koymaktadır (Korucu ve Sarı, 2023). Teknolojik gelişmeler, gündelik yaşamımızın önemli bir kısmını işgal ederek; yaşam biçimimizi, iletişim kurma becerimizi, dünyayı algılama ve yorumlama tarzımızı değiştirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması”na göre 2023 yılı itibarıyla 16-24 yaş grubundaki genç nüfusun %97,5’inin internet kullandığı, en fazla kullanılan sosyal medya ve mesajlaşma platformlarının %86,2 ile WhatsApp, %71,3 ile YouTube ve %65,4 ile Instagram olduğu rapor etmiştir (TÜİK, 2024). Genç yetişkinler arasında TC algısının nasıl içselleştirildiğinin ve dijital dünyaya nasıl yansıdığının anlaşılması önemlidir. Sosyal medya, hem mevcut TC normlarını pekiştiren hem de sorgulayan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Delal ve Abanoz, 2022). Günümüzde çoğu lisans öğrencisi, geleneksel olarak yüz yüze etkileşim kurmak yerine, günlük kişilerarası iletişim kurmada sosyal medya platformlarını tercih etmektedirler (Almutairi, Simpson, Han, ve Dickinson, 2022). Özellikle fotoğraf tabanlı sosyal medya araçlarının kullanımı, yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Sosyal medyada geçler, fiziksel görünümünün ön plana çıktığı davranışlar sergilemektedir. İnternet sunucularının gençlerin fiziksel görünümüne odaklanması, gençlerin olduğu gibi görünmesine değil toplum tarafından nasıl görünmek

istendiği düşüncesinin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Öngören, Durdu, Dongaz, Bayar, ve Bayar, 2021). Bu düşünceler sonucunda ortaya çıkan ideal fiziksel görünüm kavramı TC normları ile şekillenirken, sosyal medya da bu normları güçlendirmiş ve değiştirmiştir. Bu nedenle bireylerin TC algılarının farkında olması önem kazanmıştır.

Tarihsel olarak kadınlıkla ilişkilendirilen bir mesleğin içinde olan hemşirelik öğrencileri için (Prosen, 2022), dijital alanlarda TC algısının tartışılması, benlik kavramları (Santonniccolo vd., 2023) ve mesleki gelişimleri üzerinde etkiye yol açabilir (Radmard, Sosyal, Kutluca, ve Türk, 2020). Literatürde hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve TC algısı ile ilgili çalışma bulunmamakla birlikte farklı meslek gruplarına ait öğrencilerle benzer konularda yapılan çalışmalar sınırlıdır. Sosyal medya kullanımının toplumsal cinsiyet rolleri üzerine etkisinin incelendiği bir çalışmada erkek öğrencilerin atletik özelliklerini sergileme kadın öğrencilerin ise kendilerini “kadınsı” özelliklerini sunma durumlarının daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur (Li, Stokowski, Dittmore, Malmo, ve Rolfe, 2017). Medya tarafından dikte edilen iyi görünme baskısı en çok kadınlar tarafından deneyimlenmektedir. Kadınlar, sağlıklı olmak ya da sağlıklı kalma yollarını aramak için değil görünüş olarak iyi bir vücuda sahip olmak için medya tarafından baskılandıklarını hissetmektedirler (Akin ve Özpınar, 2018). Kadın öğrencilerin daha fazla dış görünüşe odaklanan paylaşımlar yapması, erkek öğrencilerin ise daha çok güç temalı içeriklerle öne çıkması, TC rollerinin yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Zamanlarının çoğunu cep telefonu, bilgisayar ve internet gibi dijital medya araçlarını kullanarak geçiren öğrencilerin (Radmard vd., 2020), sosyal medya platformlarını yoğun bir şekilde kullandıkları tespit edilmiştir (Tuominen, Stolt, ve Salminen, 2014).

Sosyal medya, bireylerin kendilerini ve mesleklerini nasıl sunduklarını gösteren güçlü bir araçtır (Öngören vd., 2021). Bununla birlikte TC algısı bireylerin hem kendi görünümüne hem de mesleki görünümüne yön vermektedir (Çalışır ve Okur Çakıcı, 2015). Hemşirelik öğrencilerinin kendi mesleki kimliklerini nasıl şekillendirdiğini ve sosyal medyada nasıl temsil ettiklerini anlamak ise oldukça önemlidir. Sosyal medyada paylaşılan içerikler hem bireysel hem de mesleki algıyı şekillendirmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin, sosyal medyadaki temsillerinin farkında olmaları, mesleklerinin profesyonel algısı açısından da önem taşımaktadır (Öztürk Çopur, Elmaoğlu, Karasu, ve Çam, 2022). Öğrenciler, toplumsal cinsiyet normlarını içselleştirmişse, mesleklerini belirli kalıplar içinde sunabilirler veya bu normları kıran bir bilinç geliştirebilirler (Kılınç ve Türkoğlu, 2023). Bu araştırma, hemşirelik bölümü öğrencilerinin TC algıları ile

sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Hemşirelik öğrencilerinin TC algıları nedir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeyleri nedir?
3. Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ile TC algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri ile sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Gereç ve Yöntem

Evren ve Örneklem

Tanımlayıcı tipteki bu araştırmanın evrenini Türkiye'de öğrenim gören hemşirelik öğrencileri, örneklemini ise devlet veya vakıf üniversitelerinde öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 366 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem yapılmadan, Türkçe okuryazar olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan tüm öğrencilerin araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma için, Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler ve Sanat Alan Araştırma Kurulu'ndan (Tarih: 15.03.2024, Sayı: E-62310886-605-325171) etik kurul izni alınmıştır. Araştırmanın verileri etik kurul onayı alındıktan sonra 18 Mart-18 Nisan 2024 tarihleri arasında kartopu örneklem yöntemi kullanılarak, çevrimiçi oluşturulan anket formu ile toplanmıştır. G*Power 3.1 programı kullanılarak örneklem büyüklüğü analizi ölçekler arası korelasyon baz alınarak yapılmıştır. Buna göre %80 güç ve 0,05 hata payı ile 0,15 etki büyüklüğüne göre 343 olarak belirlenmiştir (Faul, Erdfelder, Buchner ve Lang, 2009).

Çalışmaya dahil edilme kriterleri:

- Halen hemşirelik alanında bir lisans eğitim programında öğrenim görmek,
- Akıllı telefon veya sosyal medya (Instagram, Twitter, whatsapp vb.) kullanmak,
- Çalışmaya katılmaya gönüllü olmak.

Çalışmadan dışlanma kriterleri:

- Çalışmaya katılmaya gönüllü olmamak,
- Veri toplama formlarını eksik doldurmak ya da reddetmek.

Veri toplama araçları

Çalışma kapsamında kullanılan veri toplama araçları, öğrencilerin sosyo-demografik ve toplumsal cinsiyet konusunda eğitim durumlarını değerlendiren çevrimiçi anket formu, TC algılarını değerlendirmek için “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ)” ve görünümle ilişkili sosyal medya bilinç deneyimlerini belirlemek için “Görünümle İlişkili Sosyal Medya Bilinç Ölçeği (GİSMBÖ)” dir.

TCAÖ: Altınova ve Duyan tarafından 2013 yılında geliştirilen 5' li likert tipindeki bu ölçek toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinde belirtilen düşünceye katılımcı “tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1)” olmak üzere görüş bildirmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan “125”, en düşük puan “25”tir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması TC algısının olumlu olduğuna işaret etmektedir. Altınova ve Duyan tarafından yapılan çalışmada Cronbach alfa değeri 0,87 olarak bulunmuştur (Altınova ve Duyan, 2013). Mevcut çalışmanın Cronbach alfa değeri ise 0,75'dir.

GİSMBÖ: Sophia Choukas-Bradley ve arkadaşları tarafından 2020 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Öngören ve arkadaşları tarafından 2021 yılında yapılmıştır. Ölçek toplam 13 maddeden oluşmakta olup ve 7'li likert tipindedir. Ölçek maddeleri 1'den (asla) 7'ye (her zaman) kadar sayısal değerler verilerek puanlanmaktadır. Ölçekten en düşük “13” ve en yüksek “91” puan alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan bireyin kendi bedenine ilişkin güçlü ve olumsuz bir izlenime sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek, sosyal medyanın beden imajındaki rolünü ve beden imajında meydana getirdiği etki sonrası müdahale etmek için kullanılmaktadır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,93'dir (Öngören vd., 2021). Mevcut çalışmanın Cronbach alfa değeri ise 0,77'dir.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri, etik kurul onayı alınmasının ardından çevrimiçi oluşturulan anket formu sosyal medya platformları (WhatsApp, Instagram, Twitter vb.) aracılığı ile öğrencilere iletilerek toplanmıştır. Öğrencilere gönderilen çevrimiçi anketin başında, araştırmanın amacı ve içeriği ile ilgili bilgi verildikten sonra araştırmaya gönüllü olarak katılmaları istenmiş ve yazılı onayları alınmıştır. Ardından anket maddeleri bölümüne geçilmiş ve öğrencilerden soruları okuyarak yanıtlamaları istenmiştir. Öğrenciler çalışmaya katılım onayı verdikten sonra ekranlarına anket formundaki sorular ve ölçek maddeleri sırayla gelmiş, işaretleme yapıldıkça ilerlemiştir. Çalışmadan herhangi bir aşamada ayrılmak istemeleri halinde veriler

kaydedilmemiştir. Tüm anket soruları yanıtlandıktan sonra 'Gönder' butonu ile öğrenciye ait verilerin araştırmacılara iletilmesi sağlanmıştır. Veri toplama formunda öğrencilere ait şahsi bilgiler kayda alınmamıştır.

Verilerin analizi

Veri analizi için SPSS 25.0 programı (IBM SPSS Corp.; Armonk, NY, ABD) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için veri analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Parametrik testlerden bağımsız iki grup arasındaki verilerdeki farklılıkları belirlemek için bağımsız örneklem t-testi (t-tablo değeri) ve bağımlı iki grup arasındaki verilerdeki farklılıkları belirlemek için eşleştirilmiş örneklem t-testi (t-tablo değeri) yapılmıştır. Normal dağılıma sahip iki nicel değişken arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Pearson korelasyonu kullanılmıştır. Bu araştırmada anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

3. Bulgular

Hemşirelik öğrencilerinin tabloda yer almamakla birlikte yaş ortalaması 21,27 (SS=1,60; Min:18 ve Maks:26), %37,4'ü üçüncü sınıf, %70,2'si en uzun süre şehir merkezinde yaşamış, %48,6'sının annesi ve %59,3'ünün babası üniversite mezunu olup örneklemin %89,1'i kadın öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %66,4'ü TC veya cinsel sağlık (CS) konularında herhangi bir eğitim aldığını belirtmiştir.

Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre TCAÖ ve GİSMBÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yer ve babalarının eğitim durumu ile ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre TCAÖ ve GİSMBÖ toplam puan ortalaması incelendiğinde; kadın öğrencilerin TCAÖ puan ortalamalarının $111,75\pm10,70$ ve GİSMBÖ puan ortalamalarının $46,62\pm15,04$, erkek öğrencilerin TCAÖ puan ortalamalarının $88,38\pm18,63$ ve GİSMBÖ puan ortalamalarının $40,05\pm16,73$ olduğu bulunmuş ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre TCAÖ toplam puan ortalamaları incelendiğinde; 4. sınıf öğrencilerin puan ortalamalarının $113,04\pm9,28$, 1. sınıf öğrencilerin $109,77\pm13,72$, 3. sınıf öğrencilerin puan ortalamalarının $108,77\pm14,25$ ve 2. sınıf öğrencilerin $104,62\pm16,75$ olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Yapılan ileri analizde farkın 2.sınıf ile 4. sınıf arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Özellikleri ile TCAÖ ve GİSMBÖ Ölçekleri Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n:366)

Özellikler		n	%	TCAÖ		GİSMBÖ	
				$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel analiz	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel analiz
Cinsiyet	Kadın	326	89,1	111,75 $\pm$ 10,70	t:7,781 p:0,001	46,62 $\pm$ 15,04	t:2,576
	Erkek	40	10,9	88,38 $\pm$ 18,63		40,05 $\pm$ 16,73	p:0,010
Sınıf	1.Sınıf	53	14,5	109,77 $\pm$ 13,72	F:5,598 p:0,001 (2-4)	47,80 $\pm$ 17,40	F:0,798 p:0,496
	2.Sınıf	77	21,0	104,62 $\pm$ 16,75		47,08 $\pm$ 16,50	
	3.Sınıf	137	37,4	108,77 $\pm$ 14,25		45,69 $\pm$ 14,44	
	4.Sınıf	99	27,1	113,04 $\pm$ 9,28		44,27 $\pm$ 14,50	
En uzun süre yaşanan yer	Şehir merkezi	257	70,2	109,02 $\pm$ 14,94	t:-0,372 p:0,710	46,34 $\pm$ 15,51	t:0,838
	İlçe/köy	109	29,8	109,61 $\pm$ 11,00		44,87 $\pm$ 14,98	p:0,402
Anne eğitim durumu	İlkokul	21	5,7	99,81 $\pm$ 20,68	F:3,817 p:0,010 (1-3,4)	46,67 $\pm$ 14,80	F:0,310 p:0,818
	Ortaokul	106	29,0	109,59 $\pm$ 12,60		44,38 $\pm$ 14,06	
	Lise	61	16,7	108,34 $\pm$ 13,68		45,98 $\pm$ 16,70	
	Üniversite	178	48,6	110,37 $\pm$ 13,37		45,65 $\pm$ 14,97	
Baba eğitim durumu	İlkokul	6	1,6	95,83 $\pm$ 24,88	F:2,012 p:0,112	45,69 $\pm$ 14,07	F:0,526 p:0,665
	Ortaokul	71	19,4	108,94 $\pm$ 14,29		47,82 $\pm$ 15,25	
	Lise	72	19,7	108,88 $\pm$ 13,26		45,02 $\pm$ 15,30	
	Üniversite	217	59,3	109,76 $\pm$ 13,48		45,87 $\pm$ 16,69	
TC/CS konularında herhangi bir eğitim alma durumu	Aldım	243	66,4	110,45 $\pm$ 11,84	t:1,986 p:0,049	46,26 $\pm$ 14,49	t:0,597 p:0,551
	Almadım	123	33,6	106,63 $\pm$ 17,09		45,20 $\pm$ 16,95	

n:Sayı, %:Yüzde, $\bar{X}$:Ortalama, SS:Standart Sapma, TCAÖ: Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, GİSMB: Görünümle İlişkili Sosyal Medya

Biliş Ölçeği; *p < 0,05, F:Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), t:Bağımsız örneklem t test

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre TCAÖ toplam puan ortalaması incelendiğinde; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarının 110,37 $\pm$ 13,37, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarının 109,59 $\pm$ 12,60, annesi lise mezunu olan öğrencilerin 108,34 $\pm$ 13,68 ve annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin 99,81 $\pm$ 20,68 olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Yapılan ileri analizde farkın annesi ilkokul ile ortaokul ve üniversite mezunu olan öğrencilerden kaynaklandığı belirlenmiştir (p<0,05) (Tablo 1).

Araştırmaya katılan öğrencilerin TC/CS konularında herhangi bir eğitim alma durumuna göre TCAÖ toplam puan ortalamaları incelendiğinde; eğitim alan öğrencilerin TCAÖ puan ortalamalarının $110,45 \pm 11,84$, eğitim almayanların TCAÖ puan ortalamalarının ise $106,63 \pm 17,09$ bulunmuş ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$) (Tablo 1).

Araştırmada TCAÖ toplam puan ortalaması $109,20 \pm 13,87$ ve GİSMBÖ toplam puan ortalamasının $45,90 \pm 15,35$ olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin TCAÖ ve GİSMB Puanlarının Dağılımı

Ölçek	$\bar{X} \pm SS$	Min.-Maks.
TCAÖ	$109,20 \pm 13,87$	48-125
GİSMB	$45,90 \pm 15,35$	13-91

$\bar{X}$:Ortalama, SS: Standart Sapma, Min:Minimum, Maks:Maksimum, TCAÖ: Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, GİSMB: Görünümle İlişkili Sosyal Medya Bilinç Ölçeği

Öğrencilerin TCAÖ ile GİSMBÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde; TCAÖ ile GİSMBÖ toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p > 0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin TCAÖ ve GİSMB Ölçeklerine İlişkin Puan Ortalamaları Arasındaki Korelasyon (n:366)

Korelasyon	GİSMB	
	r	p
TCAÖ	0,091	0,083

*Pearson korelasyon analizi; TCAÖ: Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, GİSMB: Görünümle İlişkili Sosyal Medya Bilinç Ölçeği

4. Tartışma

Bu çalışmanın temel amacı, hemşirelik bölümü öğrencilerinin “TC algılarını” ve “sosyal medyadaki görünümüne ilişkin bilinç düzeylerini” değerlendirmektir. Araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin TC algılarının olumlu, sosyal medyadaki görünümüne ilişkin bilinç düzeylerinin iyi olduğu ortaya koyulmuştur. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin “TC algılarının” ve “sosyal medyadaki görünümüne ilişkin bilinç

düzeylerinin” beraber araştırıldığı çalışma bulunmamakla birlikte her iki durumun farklı örneklem gruplarında ayrı ayrı incelendiği sınırlı çalışmalar (Öztürk ve Öztürk, 2022; Özalp ve Akbulut, 2022) vardır.

Günümüzde sosyal medya araçları bireylerin yaşamlarını ve davranışlarını önemli ölçüde etkilemektedir (Özalp ve Akbulut, 2022). Bu çalışmada, erkek öğrencilerin sosyal medyadaki görünümüne ilişkin bilinç düzeylerinin kadın öğrencilere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Özalp ve Akbulut (2022) ifade ettiği üzere cinsiyetin sosyal medya farkındalığını %1,5 oranında kadınlar lehinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde cinsiyetin görünüşle ilgili sosyal medya farkındalığını etkileme durumunun incelendiği bir çalışmada ise kadınların sosyal medyadaki görünümüne ilişkin bilinç düzeylerinin erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir (Choukas-Bradley, Nesi, Widman, ve Galla, 2020). Bu çalışmalardan farklı olarak, sosyal medya kullanım alışkanlığının sosyal medya daki görünüme ilişkin bilinç düzeyi ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada kadın ve erkeklerin sosyal medyaya ilişkin farkındalıklarının benzer düzeyde olduğu saptanmıştır (Öztürk ve Öztürk, 2022). Çalışma sonucumuz literatürde yer alan çalışma sonuçlarına göre farklılık göstermektedir. Bu sonuç, gelişmekte olan bir toplumun erkeklere vermiş olduğu toplumsal standartlar ve erkekler için beden olumluluğuna yapılan vurgunun artmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri ve algısı, kadınların ve erkeklerin sağlığını nasıl etkilediğini tanımlamak ve ortaya çıkan eşitsizliklere yönelik girişimlerde bulunmak amacıyla TC analizinde kullanılmaktadır (Akın ve Özpınar, 2018). Bu çalışmada kadın öğrencilerin TC algılarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Gencer, Obuz ve Babahanoğlu (2021) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada kadın öğrencilerin TC algılarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Gençtürk (2023) yapmış olduğu çalışmada da kadınların TC algılarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma sonucumuz literatürde yer alan ilgili çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Kadın öğrencilerin olumlu TC algısının olumlu olması, ülkemizde son yıllarda TC eşitliği görünümü açısından pozitif bir tutum sergilenmesinden (Kızılırmak, Memiş, ve Toksöz, 2022) kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eşitlikçi bir TC algısı, eğitim düzeyinin yükselmesiyle oluşmaktadır. Eğitim düzeyi, TC algısının olumlu olmasına katkıda bulunmaktadır (Gençtürk, 2023). Bu çalışmada üniversite son sınıf öğrencilerinin TC algılarının diğer sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. TC algısı, kişinin

hayatı boyunca yaşadıkları ve öğrendikleri ile oluştuğundan (Okan, 2024), araştırma bulgumuz beklendik bir sonuçtur. Eğitim faktörünün yanında TC ile ilişkili herhangi bir eğitim alma durumunun da TC algısını etkilediği literatürde yer almaktadır (Okan, 2024; Gönenç, Topuz, Yılmaz Sezer, Yılmaz, ve Büyükkayacı Duman, 2018). Bu çalışmada TC/CS konularında herhangi bir eğitim alan öğrencilerin eğitim almayan öğrencilere göre TC algılarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Gönenç vd. (2018) ifade ettiğine göre TC dersi alan öğrencilerin, dersi almayan öğrencilere göre TC algılarının yüksek olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde yapılan bir başka çalışmada da TC konusunda sistematik olarak verilen eğitimin sonunda eğitime katılanların kendi yaşamlarında değişim yapma konusunda motivasyon kazandıkları ve geleneksel değer yargılarını sorgulamaya başladıkları sonucuna ulaşılmıştır (Esen, 2013). Benzer şekilde yapılan bir başka çalışmada da TC'ye yönelik konularda verilen eğitimin TC algısını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Uzun, Erdem, Güç, Safak Uzun, ve Erdem, 2017). Çalışma sonucumuz literatürde yer alan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. TC/CS konularında alınan dersler, geleneksel kalıp yargılara meydan okuyarak ve TC rolleri hakkında eleştirel düşünmeyi teşvik ederek TC algısını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca bu dersler, toplumsal eşitsizlikler konusunda farkındalık yaratmakta ve empatiyi teşvik ederek daha kapsayıcı tutumlar geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

5. Sonuç

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin TC algıları ve sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeyleri sosyodemografik ve eğitim alma durumlarına göre incelenmiştir. Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin TC algılarının olumlu, sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeylerinin de iyi olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada kadın, üniversite son sınıfta öğrenim gören ve TC/CS konularında herhangi bir eğitim alan öğrencilerin TC algıları ile erkek öğrencilerin sosyal medyadaki görünümlerine ilişkin bilinç düzeylerinin daha olumlu saptanmıştır. Bu bulguların TC eşitsizliğinin azalmış olsa da hala hissedildiği ülkemizde, toplumdaki bireylerle birebir ilgilenecek olan hemşirelik öğrencilerinin, bireylere kapsayıcı, eşit bakım verme ve empatik yaklaşım geliştirmede etkili olacağı düşünüldüğünden büyük önem taşımaktadır. Bu algıların belirlenmesi hasta ile etkileşime girmede destekleyici bir yaklaşımı sağlamada rol gösterici olabilir.

Kaynaklar

- Akın, A. ve Özpinar, S. (2018). *Toplumsal cinsiyet ve kadın sağlığı*. 1. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Almutairi, M., Simpson, A., Han, İ. ve Dickinson, T. (2022). The value of social media use in improving nursing students' engagement: A systematic review. *Nurse Education in Practice*, 64, 1-17. doi:10.1016/j.nepr.2022.103455.
- Altınova, H.H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 9-22.
- Aydemir, S., Öz, E. ve Erdamar, G. (2022). Gender in education: A systematic review of the literature in turkey. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 9(2), 232-247. doi:10.33200/ijcer.923247.
- Charles, A., Charton, L., ve Baslyk, V. (2017). Life stages, gender and temporalities. historical and sociological reflections. *Enfances Familles Générations*, 27, 1-10. doi: 10.7202/1074669ar.
- Choukas-Bradley, S., Nesi, J., Widman, L. ve Galla, B. M. (2020). The appearance-related social media consciousness scale: Development and validation with adolescents. *Body Image*, 33, 164-174. doi:10.1016/j.bodyim.2020.02.017.
- Callaghan, W. (2021). Sex and gender: More than just demographic variables. *Journal of Military, Veteran and Family Health*, 7(1), 37-45. doi:10.3138/jmvfh-2021-0027.
- Çalışır, G., ve Okur Çakıcı, F. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında sosyal medyada kurulan benlik inşasının temsili. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(10), 267-290. doi:10.7827/TurkishStudies.8525.
- Delal, Ö. ve Abanoz, E. (2022). Toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal medyada yansıması: Sokağa çıkma yasağı örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 37, 80-95. doi:10.31123/akil.1079620.
- Esen, Y. A. (2013). Study for developing gender sensitivity in pre-service teacher education. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 280-294.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A. ve Lang, A.G. (2009). Statistical power analyses using G* power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41 (4), 1149-1160. doi:10.3758/BRM.41.4.1149.

- Gencer, N., Obuz, A. T. ve Babahanoğlu, R. (2021). Üniversite öğrencilerinde spiritüel iyi oluş ve toplumsal cinsiyet algısı. *Hitit İlahiyat Dergisi*, 20(2), 717-750.
- Gençtürk, Z. (2023). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının kadınların çalışmasına yönelik tutumları üzerindeki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 7(2), 256-278.
- Gönenç, İ. M., Topuz, Ş., Yılmaz Sezer, N., Yılmaz, S. ve Büyükkayacı Duman, N. (2018). Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Journal of Ankara Health Sciences*, 7(1), 22-29.
- Kılınç, N. Ö., ve Türkoğlu, N. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Advances in Women's Studies*, 5(1), 10-15. doi:10.5152/atakad.2023.22020.
- Kızıllırmak, B., Memiş, E. ve Toksöz, G. (2022). Çıtayı Yükseltmek: 2000-2019 yılları arasında Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği performansı: UNDP insani gelişme ve toplumsal cinsiyet gelişme endekslerine dayalı hak temelli bir analiz. 20 Şubat 2024 tarihinde <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/tr/UNDP-TR-CEID-UNDP-REPORT-SUMMARY-TURKISH.pdf> adresinden erişildi.
- Korucu, A. T. ve Sarı, R. İ. (2023). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ve teknoloji kullanım seviyeleri arasındaki ilişki. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 5(1), 78-94. doi:10.53694/bited.1280595.
- Li, B., Stokowski, S., Dittmore, S., Malmo, J. ve Rolfe, D. (2017). A Case Study of Self-representation on Twitter: A gender analysis of how student-athletes portray themselves. *Global Sport Business Journal*, 5, 61-75.
- Okan, A. (2024). Toplumsal cinsiyet eşitliğini etkileyen faktörler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 16(4), 753-766 doi:10.18863/pgy.1394700.
- Öngören, B., Durdu, Z., Dongaz, Ö. İ., Bayar, B., ve Bayar, K. (2021). Görünümle ilişkili sosyal medya bilinç ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Karya Journal of Health Science*, 2(2), 33-38. doi:10.52831/kjhs.901294.
- Özalp, H. K. ve Akbulut, Ö. F. (2022). Does gender, getting an art education, and mental health explain the appearance-related social media consciousness? *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 12(66), 431-441. doi:10.17066/tpdrd.1174974.

- Öztürk, M. Ü. ve Öztürk, M. S. (2022). The analysis of fine arts students' social media awareness levels related to appearance. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 10(3), 722-739. doi:10.46328/ijemst.2559.
- Öztürk Çopur, E., Elmaoğlu, E., Karasu, F., ve Çam, H. H. (2022). Sosyal medya ve hemşirelik. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 7(3), 564-573. doi:10.25279/sak.761686.
- Prosen, M. (2022). Nursing students' perception of gender-defined roles in nursing: a qualitative descriptive study. *BMC Nursing*, 21, 104. doi:10.1186/s12912-022-00876-4.
- Radmard, S. Sosyal, Y., Kutluca A. Y. ve Türk, Z. (2020). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 171-198.
- Santonniccolo, F., Trombetta, T., Paradiso, M.N., ve Rollè, L. (2023). Gender and media representations: a review of the literature on gender stereotypes, objectification and sexualization. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(10), 5770. doi:10.3390/ijerph20105770.
- Scott, J. W. (2007). *Toplumsal cinsiyet: faydalı bir tarihsel analiz kategorisi*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2024. 17 Şubat 2025 tarihinde [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2024-53492) adresinden erişildi.
- Tuominen, R., Stolt, M. ve Salminen, L. (2014). Social media in nursing education: The view of the students. *Education Research International*, 1-6. doi:10.1155/2014/929245.
- Uzun, Z., Erdem, S., Güç, K., Safak Uzun, A. ve Erdem, E. (2017). Toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine eğitimin etkisi: Deneysel bir çalışma. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 678-693. doi:10.14687/jhs.v14i1.4354.
- World Health Organization. (2024). Gender and health. 01 Kasım 2024 tarihinde https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1 adresinden erişildi.